E 97/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: 55-valmiuspaketti tiedonanto - Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta.
Liikenne- ja viestintävaliokunta 24.9.2021

Suomen Ilmastopaneeli
Markku Ollikainen, tiedesihteeri Marianne Leino

55-valmiuspaketin sisältö ja tavoitteet

55-valmiuspaketin ehdotuksilla toimeenpannaan EU:n ilmastolailla asetetut velvoitteet vähentää EU:n nettokasvihuonekaasupäästöjä vähintään 55 %:lla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä sekä saavuttaa ilmastoneutraalius EU-tasolla vuoteen 2050 mennessä. Komission tiedonanto sisältää yleiskatsauksen paketin toimiin ja tavoitteisiin.

Yleisiä huomioita

Ilmastopaneeli esittää alla yleisiä huomioita komission 55-valmiuspaketista. Valtioneuvosto laatii 55-valmiuspaketissa esitetyistä lainsäädäntöehdotuksista erilliset U-kirjelmät, joissa käsitellään tarkemmin Suomen kantoja kyseisiin ehdotuksiin. Näiden U-kirjelmien yhteydessä Ilmastopaneeli on valmis esittämään yksityiskohtaisimpia arvioita aloitteista ja Suomen kannoista niihin.

Valtioneuvoston E-kirjeessä korostetaan Suomen näkemyksinä lähinnä kolmea seikkaa: ilmastotoimilla tulee turvata, että 55% vähentäminen saavutetaan tai ylitetään, toimiin ryhdytään kiireellisesti ja että erilaiset ristikkäisvaikutukset otetaan valmiuspaketissa huomioon.

Ilmastopaneeli arviot tiivistetysti

1. Komission esittämä 55-valmiuspaketti on kokonaisuus, joka nostaa EU:n ilmastotoimien kunnianhimoa. Asetettu vähintään 55 % päästövähennys on syytä tulkita minimitasoksi, jota EU:n tulisi globaalin vastuunsa huomioiden korottaa. Ilmastopaneelin tekemän globaaliin päästöbudjettiin perustuvan oikeudenmukaisuustarkastelun[1] mukaan EU:lle globaalisti reilu ja 1,5 asteen tavoitteen mukainen päästövähennys vuodelle 2030 olisi vähintään 63 %.

2. Se, päästäänkö esitetyillä toimenpiteillä vähintään 55 % päästövähennysten tasoon, riippuu 55-valmiuspaketin kokonaisuudesta. Paketin ytimessä ovat sekä hiilidioksidin hinnoittelun laajentaminen kattamaan laajemmin fossiilisia päästöjä (mukaan lukien päästökaupan laajentaminen liikenteeseen ja rakennusten lämmitykseen) että vahvemmat sääntelypolitiikan keinot koskien muiden muassa uusiutuvaa energiaa, energiatehokkuutta ja autojen hiilidioksidipäästöjä. Päästöpolitiikkaa täydentävät innovaatioiden tukeminen, koulutus sekä globaalin yhteistyön tiivistäminen ja hiilirajamekanismin mahdollinen käyttö. Arkkitehtuurin toisella puolen on EU:n hiilinieluja koskevan tavoitteen nostaminen 310 Mt CO2-ekv vuoteen 2030 mennessä. Sosiaalisesti oikeudenmukainen siirtymä on valmiuspaketin läpikulkeva teema. Paketti on kokonaisuus, joten Suomen tulee neuvotteluissa pitää huoli, että jos kunnianhimoa toisaalla vesitetään, se toisissa ehdotuksissa kiristyy.

3. Kun päästökatto on saatu kohdalleen, päästökauppa on osoittanut tehokkuutensa teollisuuden ja energiantuotannon päästöjen alasajossa ja hintasuhteiden muuttamisessa suosimaan puhtaita ratkaisuja ja innovaatioita. Paneeli katsoo, että EU:n päästövähennyksestä olisi pitänyt kohdistaa esitettyä suurempi osa päästökauppasektorin vähennykseksi. Nykyinen ehdotus ei ole

[1] Ollikainen, M., Weaver, S. ja Seppälä, J., 2019. *An approach to NDCs consistent with the Paris Agreement and climate science: application to Finland and the EU.* Suomen Ilmastopaneelin raportti 7/2019

ilmastopolitiikan kustannustehokkuusperiaatteen mukainen, koska päästöjen vähentämisen rajakustannus taakanjakosektorilla on karkeasti kaksinkertainen päästökauppasektoriin nähden.

4. Päästökaupan laajentaminen liikenteeseen ja rakennusten lämmitykseen vaatii vielä yksityiskohtien lähempää tarkastelua. On epävarmaa, kuinka paljon apua kaavailtu päästökauppa toisi Suomen omien liikenteen ja lämmityksen päästöjen vähentämiseen. Suomen ei tule näiden EU:n politiikkatoimien myötä lopettaa omien kansallisten politiikkatoimien valmistelua ja käyttöönottoa. Myös liikenteen (ja mahdollisesti lämmityksen) kansallisen päästökaupan valmistelu tarvittaessa käyttöönotettavaksi on tarpeen. Lento- laiva- ja raskaan liikenteen osalta Suomen tulee jouduttaa päästöttömien polttoaineiden, erityisesti sähköpolttoaineiden (vero)kohtelun määrittämistä.

5. Komissio ehdottaa EU:n kasvihuonekaasujen nettopoistumia koskevaksi tavoitteeksi LULUCF-sektorilla 310 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia vuonna 2030. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää EU:n nielun kehityksen suunnan kääntämistä pienenevästä nielusta merkittävästi kasvavaksi. Suomelle LULUCF-asetusehdotuksessa kaavailtu vuoden 2030-tavoite jää kuitenkin alhaiseksi, ja kansallisen hiilineutraalisuustavoitteen takia Suomen tulee huolehtia asetusehdotusta suuremman nettonielun aikaansaamisesta kansallisesti. Ilmastopaneeli on suosittanut ilmastolakiin kirjattavaksi Suomen nettonielutavoitteeksi –21 Mt CO2 vuonna 2035.[2]

6. EU:n kiristyvä ilmastopolitiikka auttaa osaltaan myös Suomea saavuttamaan kansalliset päästövähennystavoitteensa. Mikäli EU:n ilmastopolitiikka ei kuitenkaan kaikilla aloilla tehoa riittävästi tarvittavassa aikataulussa, pitää kansallisen politiikan avulla varmistaa Suomen tavoitteiden mukaisella hiilineutraalisuuspolulla eteneminen.

7. Taakanjakosektorin kansallisen tavoitteen noustessa komission esittämään 50 prosenttiin, pitää Suomen kiristää merkittävästi taakanjakosektorin ilmastopolitiikkaansa. Arvioiden[3] mukaan nykytoimien valossa edes nykyistä taakanjakosektorin 39 prosentin kansallista päästövähennystavoitetta vuodelle 2030 ei välttämättä saavutettaisi. –50 % päästövähennysten saavuttaminen taakanjakosektorilla Suomessa on kuitenkin mahdollista. Ilmastopaneeli toimitti syksyn budjettiriiheen joukon politiikkaehdotuksia, joilla Suomi voisi saavuttaa – 50 % tavoitteen taakanjakosektorilla[4].

---

[2] Suomen ilmastopaneeli, 2021. *Ilmastolakiin kirjattavat pitkän aikavälin päästö- ja nielutavoitteet – Ilmastopaneelin analyysi ja suositukset.* Suomen ilmastopaneelin raportti 1/2021. Saatavissa: https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2021/02/ilmastopaneelin-raportti_ilmastolain-suositukset_final.pdf

[3] HIISI-WEM-skenaario: Energiajärjestelmän ja kasvihuonekaasupäästöjen kehitykset, kuva 23 https://www.hiisi2035.fi/wp-content/uploads/2021/07/HiisiWEM-9-7-2021.pdf

[4] Suomen ilmastopaneeli, 2021. *Ilmastopolitiikka, hiilineutraaliustavoite ja budjettiriihi 2021 – ajatuksia ja ehdotuksia.* Suomen ilmastopaneelin muistio. Saatavissa: https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2021/09/Budjettiriihi-ja-ilmastopolitiikka_ilmastopaneelin-muistio.pdf